

Bystander fenomenén

Franz J., Franzová L.

- **Neposkytování pomoci okolostojícími**

- / non – helping, bystanders/ -

v nouzových momentech - předmět zájmu sociologů a psychologů i v ostatních složkách IZS přes 50 let.

- chování občanů při kriminálních činech, po teroristických útocích, dopravních nehodách či živelných pohromách.

V bohatém písemnictví jsou k dispozici rozklady experimentálních dat ze skutečných případů.

- Poskytnout pomoc člověku, který se nalézá ve zdravotní tísní, vyplývá z **obecných morálních zásad**.
- Tato morální norma je navíc utvrzena známým § 207 Trestního zákona o neposkytnutí pomoci.

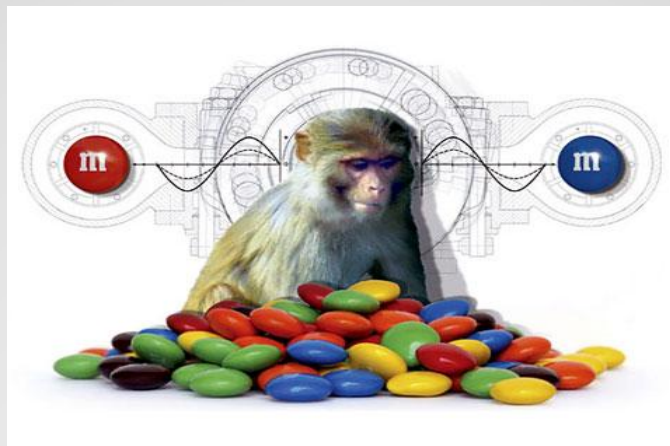
- Přes tyto - na první pohled jasné a logické - morální i právní aspekty znají zdravotníci prvního kontaktu **děsivé** situace bezprostředního ohrožení zdraví či života, kdy se postižený pomoci prostě nedočká.
- Kolemjdoucí a náhodně přítomné osoby zůstávají pasivní a nepodniknou k odvrácení akutně hrozícího nebezpečí **nic**.

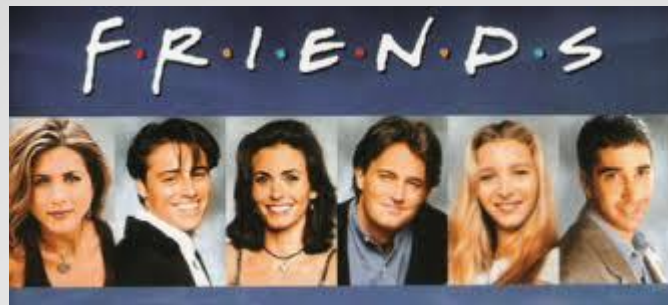
- Se vzrůstajícím počtem přítomných na místě spíše **klesá** pravděpodobnost poskytnutí první pomoci.
- Jako by přítomnost ostatních **blokovala** individuální ochotu pomoci.
- *Z vlastních zkušeností všichni známe, jak se při větším počtu okolostojících bolestně často **nenajde nikdo** aktivní, schopný zasáhnout ve prospěch nemocného či poraněného*

Přesunování odpovědnosti - / diffusion of responsibility /

- Jedinec **zmírňuje** tlak vyplývající ze situace pomocí **konejšivé úvahy**, že zasáhnout mohou **ostatní**.
- - jde o **racionalizaci**, pomocí které se vyhýbá přístojící výčitkám svědomí.
- *... proč bych měl jednat právě já, když jsou na místě přítomny další osoby....*

- **Skupina přátel** či známých poskytne spíše pomoc, než jde-li o **náhodné** kolemjdoucí jedince, které nespojují žádné osobní vazby.
- Mnozí se "**na to**" necítí, mají strach z vlastního selhání, blamáže, neúspěchu, dokonce i z něčeho tak pomíjivého a v dané chvíli iracionálního jako je zesměšnění se ! **Před skupinou známých obdobné zábrany mizí.**

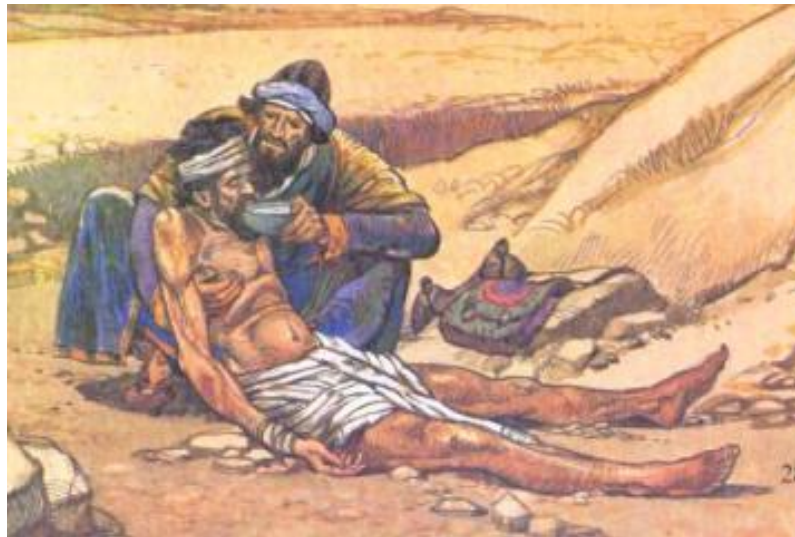
Vztahová úroveň účastníků krize

- *poskytnu pomoc, ztratím plno času, spěchám, čert mi to byl dlužen že jdu okolo...to znám, za dobrotu na žebrotu... ale co svědomí, něco bych udělat měl, co když to na mně někdo práskne.....*
- *....bůhví co je to za člověka, co když má AIDS, koukám že zvracel, stejně je už asi po něm, zničím si sako a manžety od košile, bolí mně záda, je tady louže... ale ne, vždyť už jsem to jednou dělal, umím to, budu slavnej, to budou sanitáci a chlapi v hospodě večer koukat !... tak mám nebo ne ?*

Model " náklady kontra zisky "

Subjektivní aspekty

Aktuální psychický stav

- **Kanadský zálesák x váleček – mám na to ??**

Odhad vlastních schopností

- Lat. **tremere** = třásti se, chvět se

Tréma - známá blokáda i u mazáků všech rezortů

- svědomí nám nevyhovuje, snášíme ho s nelibostí a přináší nám nežádoucí napětí
- v kritických momentech je naše schopnost zasáhnout **nevypočitatelná**
- při laických KPR nezřídka exceluje asociál, alkoholik, prostitutka, zatímco představený lycea zcela selhává.

Svědomí

/funguje až po bližším poznání sebe sama !!!/

- silným popudem k promptnímu zahájení laické KPR je předchozí zkušenost kdy **dopadla dobře**
- **A naopak !!!** Kdopak z nás dělal laickou KPR ?

Předchozí podobná zkušenost

- vyšší schopnost empatie příznivě působí na prosociální chování
- Nedostatek empatie se projevuje jako lhostejnost k osudu strádajících..... **NIC NOVÉHO, ALE... ?!?**

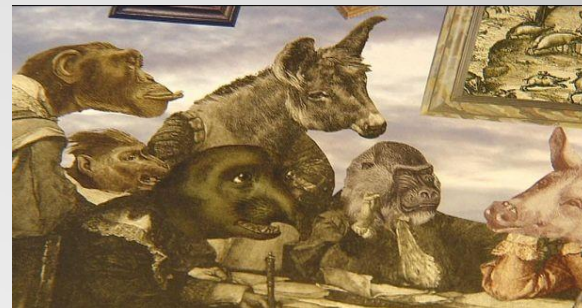
Empatické osobnostní založení

Objektivizace BF

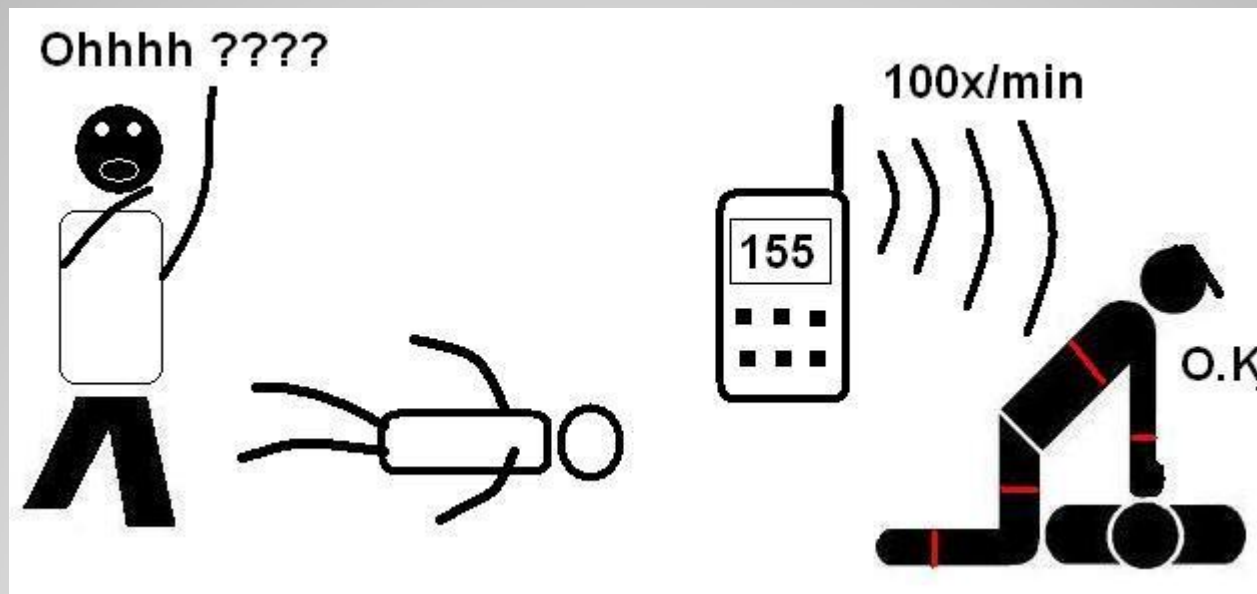

- Posouzení situace – *je opilej, nemá chlastat...vždyť se vlastně nic neděje* etc.
- Prostředí – doma v bytě x chodba u WC v hospodě, jinak ve dne jinak v noci....
- Vztah k postiženému – soused, dítě x neznámý člověk, černochoch !!! ☹
- Posouzení stavu – *žije, je to dobrý, hlavně s ním nehýbat*, tzv. „sy koňského handlíře“ apod.
- Sluchový vjem - ... *nevím co mu je, nevidím ho, ale křičí a sténá, tak je to dobrý...*
- Nebýt na místě sám – stimulátor ale i brzda
- Kybic, všeuměl „hubou“- vražedný atribut, je zahrán z místa většinou až ZS – CHYBA !!

- vzájemná animozita "bystanderů" – vyřizují si nad umírajícím osobní účty
- velící prvek – strhující proměna přetvářející čumila v aktivního zachránce
- vzájemný ostych 😊 nebo "galantní či gentlemanské" dávání si přednosti
- *... prosím, jen račte pane kolego, zkuste dýchat a já se hned připojím se zevní srdeční masáží...nejste již znavena madam ? vystřídal bych vás, ale obávám se, že to tak jako vy neumím.../*

- Proč jsme na to nepřišli dřív ? 😊
- Otevřená vrata pro další výzkum BF
- ... kdyby mne ta ženská na 155 nenutila 😞
- TAPP někdy „ Popelkou“

TANR, TAPP – off.

- Pro TANR jasná priorita 😊

Chytrý mobil pro chytrého ...

Epitaf

- Úroveň soucítění s bližním vždy **velmi úzce** souvisí s **aktuální morálkou celé společnosti**.
- ne každý "nonhelper" je lhostejný asociál či hlupák.
- lidský mozek na místě závažné události prochází **svébytným motivačním procesem**, který není lehký a mnohým občanům ex post změní život od základu, nezřídka **negativně**
- Akutní zdravotní tíseň se **vždy** nepředvídatelně vymyká zkušenostem nezdravotníků bez ohledu na věk, pohlaví, vzdělání či politickou příslušnost a rasu.
- Lidé jsou nadále v 80-90% coby "bystanders" **bezdradní**, cítí se zcela nepřipraveni a stávají se "nonhelpers".

- podnět k zamyšlení
- tvorba a medializace návodů a návyků již od základní školy
- v současném ČR **není !!!** sociální patologie a její řešení prioritou !!!

- *Média ovlivňují dnes a denně statisíce "nevinných" občanů nesmyslnými seriály, rádoby "reality show" s nevzdělanými, nekvalitními a labilními moderátory. Místo osvěty - reklamy na předražené nádobí, spodní prádlo či krém proti trudovině.*

- Bude na nás tuto zrůdnou skutečnost aktivně – spíš **agresivně !** – změnit.

- Negativní dopady bystander fenoménu stojí trvale každoročně **stovky lidských životů**,
- **my to víme !!!**
- mohlo by se stát, že budeme jednou nespravedlivě zavlečení mezi **morální spoluviníky**.

V úctě za pozornost ! Na shledanou za rok 😊

Poselství k LZS

